

Svenska utvärderingsföreningen

SVUF

Presenterar

Nordens största utvärderingskonferens

UTVÄRDERING

För ett bättre samhälle

12–14 oktober 2022

Norra Latin Stockholm

Pelarsalen

Sluta skjut!

- Utvärdering av brottsförebyggande samverkan

Panel

- Anna-Karin Ivert
- Peter Lindström
- Anna Kosztovics

Moderator: Ylva Norén Bretzer

GVI & Sluta skjut

- En strategi för att minska det grova våldet

Anna-Karin Ivert
Caroline Mellgren

Group Violence intervention (GVI)

- Startade som *Operation Ceasefire* i Boston

Strategin...

...är kunskapsbaserad och problemorienterad

...bygger på samverkan mellan flera aktörer

...utgår ifrån en noggrann analys av vad och vilka som driver våldet

...Bygger på fokuserad avskräckning

- Implementerats i flera amerikanska städer med goda resultat = minskat våld.

Pilotprojektet Sluta skjut

Ett pilotprojekt som för första gången prövar att **implementera GVI i en svensk kontext.**

Samarbete mellan **Polisen, Malmö stad och Kriminalvården.**

Syftet: Att pröva om strategin kan hindra utvecklingen av grovt våld som utförs av kriminella grupper i Malmö.

Piloten förväntas också leda till att

- Öka medborgarnas upplevda trygghet i Malmö
- Minska behovet av polisens, sjukvårdens och samhällets resurser för utredning och hantering av grovt våld utfört av kriminella grupper i Malmö.

Målet: är att följa den ursprungliga strategin så nära som möjligt inom ramarna för en svensk kontext och med svensk lagstiftning.

Strategins utgångspunkter

- För att få det grova våldet i samhället att upphöra behöver det angripas på ett nytt sätt.
- Fokus är att reducera det grävsta våldet, inte all kriminalitet.
- Arbetet måste genomföras i samverkan mellan olika myndigheter och civilsamhället.
- Det grova våldet i ett samhälle kan kopplas till ett fåtal individer, som ofta ingår i en våldsdrivande grupp. Därför fokuserar GVI på grupper.

Strategin består av tre centrala delar

- Direkt **kommunikation** med grupperna: ett gemensamt budskap från samhällets aktörer om att våldet måste upphöra.
- **Sanktion**: snabba och förutsägbara konsekvenser av våld för hela grupper. Eftersom det är grupper som driver våldet kommer detta ge större effekt än insatser som har ett individfokus.
- **Hjälp och stöd**: gruppmedlemmar som vill lämna det kriminella livet ska få hjälp att göra det.

Kommunikation

Call-in

- Individer från de grupper som kartlagts inom strategin kallas till möte
- Neutral plats
- Representanter för Malmö stad, Polis, åklagare, frivården, civilsamhället
- Budskap om att våldet måste upphöra

Custom notification

- Personer från kartläggningen söks upp för enskilt samtal med polis samt representant för socialtjänsten

Sanktion

Mål: ska inte kunna bedriva någon typ av kriminell verksamhet – grupperingarna/nätverken kan slås sönder

- Kontroller av individer knutna till gruppen
- Utredningar gällande dessa individer och grupperingar prioriteras
- Högre polisiär närvaro i aktuellt område där gruppen vistas
- Anmälan Sol 14 av ungdomar knutna till gruppen
- Budskapet ska bli tydligt för samtliga kriminella grupperingar
- Om klienterna missköter övervakningen kan de bli aktuella för nya sanktioner, som deltagande i program, urinprovtagning samt kontaktföreskrifter

Hjälp och stöd

- Avhopparenheten är en av de viktigaste delarna av strategin. Att få individerna att sluta begå brott och hoppa av är en större vinst än att låsa in dem.
- Arbetar uppsökande.
- Individer kartlagda inom GVI prioriteras.
- Avhoppsteamet arbetar med att ta kontakter åt individen och startar en process som ska stötta individen ut.
- Stödet kan bestå av
 - ekonomiskt bistånd
 - etablering i en ny stad eller annat stöd
 - Sekretessmarkeringar
 - möjliga praktikplatser

Leder strategin till minskat våld även i Sverige?

Utvärdering av processen – gick det att implementera?

Utvärdering av effekten – minskade våldet?

Process och effekt hänger ihop!

Utvärderingens syfte och frågeställningar

- Process –hur har implementeringen av GVI fungerat?
 - Följa arbetet inom pilotprojektet Sluta skjut och beskriva hur det planerats och genomförts
 - Undersöka vilka anpassningar som gjorts av den amerikanska ursprungsmodellen för att fungera i en svensk kontext.
 - Identifiera nyckelfrågor som måste hanteras om GVI/Sluta skjut ska implementeras även i andra svenska städer där det finns en problematik likande den i Malmö.
- Effekt -Hur har skjutvapenvåldet förändrats över tid i Malmö och kan förändringar kopplas till införandet av Sluta skjut?
- Är Sluta skjut en brottsförebyggande metod som kan bidra till att minska det grova våldet i en svensk kontext?

Metod

- Intervjuer med nyckelinformanter
- Deltagande observationer
- Genomgång av projektdokument
- Analys av skjutningar
 - Totalt 38 månaders uppföljningsperiod (2017-01-01 till 2020-02-28)
 - Samtliga skjutningar och markering om skjutningen kan kopplas till grupp
 - Motsvarande data för Stockholm, Göteborg och Uppsala

Går det att implementera GVI Sverige?

- Etablera en samverkansorganisation ✓
- Kartlägga de våldsdrivande grupperna ✓
- Kommunicera ett budskap ✓
- Följa upp budskapet med ökat fokus och hjälp att lämna ✓
- Uppföljning ✓

Går det att implementera GVI Sverige?

Ja, men strategin måste anpassas efter lokala förhållanden, det tar tid att hitta rätt former och det har funnits flera utmaningar:

- Att samverka mellan och inom organisationer
- Rätt person på rätt plats, vikten av engagemang och kunskap
- Civilsamhällets roll
- Identifiera grupper och genomföra sanktioner
- Att hålla fokus på strategin

Har skjutningarna minskat i Malmö?

- Antalet skjutningar totalt har minskat med 25% (37 %)
- Antalet GMI-skjutningar har minskat med 18% (32%)
- Kan inte med säkerhet säga att minskningen beror på Sluta skjut – det fanns en nedåtgående trend redan innan arbetet påbörjades.
- Det går dock inte att statistiskt säkerställa att det finns en skillnad i utvecklingen mellan Malmö och jämförelsestäder

Avslutande reflektioner

- Det går att implementera GVI i svensk kontext (processen)
 - Finns förutsättningar för att pröva strategin även i andra städer
- Internationellt stöd för strategin (mekanismen verkar fungera)
- Antalet skjutningar går ner, men kan ej med säkerhet kopplas till Sluta skjut –påbörjas i nedåtgående trend
- Fortsatt uppföljning av Sluta skjut behövs

Avslutande reflektioner

Det går att
implementera GVI i
svensk kontext
(processen)

- Finns förutsättningar för att pröva strategin även i andra städer

Internationellt stöd
för strategin
(mekanismen
verkar fungera)

Antalet skjutningar
går ner, men kan ej
med säkerhet
kopplas till Sluta
skjut – påbörjas i
nedåtgående trend

Fortsatt uppföljning
av Sluta skjut
behövs

Peter Lindström

Anna Kosztovics

Stort TACK till panelen och till publiken!

- Anna-Karin Ivert
- Peter Lindström
- Anna Kosztovics